CRÒNICA

¡Allà van! Desplegada la bandera, onejant de fum les blanques xemaneyes, seguits de curiosos pexets y tallant l'aygua com gaviotes, se fican mar endins. ¡Salut y bon èxit! Els vots de la Gran-Bretanya us unexen. ¡Oh vosaltres *Crescent* y *Barrossa* honor de la marina inglesa y protectors dels inquiets mercaders, cumpliu com bons! Que'l *Smolensk* y'l *Petersburg* no tornin a fer de les seves y trapassejar als que creuan l'Occeà com vosaltres istilavau quan la gloriosa campanya al Africa del Sud! Ja Lord Balfour torna a seure somrihent y moleta entre sos llibres de teologia, ignoscents disfresses de sos jòchs parlamentaris. Els armadors, potencies de primer ordre, estaràn satisfets y'l prestigi del Govern a salvo. Un pas més de guanyat cap a les eleccions. Una distracció més a la mal nascuda qüestió fiscal. Ara, si Mr. Chamberlain, l'amich de cor, se trenqués el coll en qualsevol cassera, ja no faltaría rès per la felicitat del dols Primer Ministre. Però ¿quí sab les sorpreses que'ns reserva la Casualitat, tan estimada dels prudents? Lord Balfour es home de sòrt reconeguda. ¿Perque no ha de gosar la calma política d'un Pelham, ja que no la reputació d'un Walpole?

Si malhumorada està la marina marxant britànica, més encara la francesa. Les vagues de Marsella han arribat a un punt insostenible. Primer desarmar els barcos y llicenciar les tripulacions que treballar continuament ab l'¡ay! al cos y no saber si la gent desdirà a l'hora del embarch ò s'ageurà devant la maniobra. Y després les amenasses y expulsions indirectes de contramestres, oficials, maquinistes, enginyers, per els Sindicats vermells... No certament, al diable l'ofici que sols dona maldecaps! Y M. Pelletan, per comble, després de posarse de part dels desertors y facciosos, de refer la lley ò de desferla en llur profit, treyentlos totes les càrregues y conservantlos tots els goigs, encara ensenya les dents als naviers. ¡Qu'armin altre cop sos barcos! ¿Sense gent, senyor Ministre? ¿Ah, ba, no s'apurin per tant poch! ¡Avant he dit y sinó multa! ¿Però còm marxarèm sens oficialitat ni tripulació? ¡Donèulosho tot y al mar com cent mil dimonis! ¿Però... la lley? ¡La Lley soch jo! La llibertat de la vaga... Nosaltres també debem tenirla. ¿Y ara? ¡Quína broma! ¡Y ja havem parlat prou! Si no surten els barcos me'ls quedo.

Axís parla a Fransa la Deessa Rahó ab tot y no tenirne gayre. Esperèm qu'axís parlarà també a Espanya — y nó per primera volta — a mida que la democracia progressi. Entretant, ocupèmnos del Marroch, eh senyor Villa-Urrutia? La entrevista ab Eduart VII deu haverli donat no poca feyna, comensant per la d'aygualirli la *villegiatura*. ¿Debian esser terriblement exigents els francesos? ¿Y vostè, sota les alzines ò els roures de la estació balneària, còm se recordaría de tot allò de *nuestros derechos imprescriptibles* encara qu'hagi passat bon xich de moda! En fi, ja n'ha sortit y sortit be. ¡Gracies a Deu! ¡Gracies també a la amabilitat d'Eduart VII! ¿Què'ns donaràn, fet y fet, al Imperi d'Abdel Azis? Agafats entre Mr. Harris y'l capità Fournier, ni'ns quedarà el recurs d'oferir al Sultà automòvils ni cinematògrafos. El jove monarca vol qüartos y d'axò prou falta'n tenim a casa. ¿No es veritat, senyor Osma?

Els francesos al istil de Mr. Cardinal volen dominar el Marroch ab un exèrcit purament paysà. Els grochs ho agafan d'un altre modo a la illa de Creta. ¡Senyor Príncep Jordi, no s'ofengui! Som a uns quants mils kilòmetres de distancia y no corre perill de qu'aquest article fassi caure'l seu Govern. Dispensi qu'expliqui que V. A., adonantse que la prempsa deya massa mentides li hagi tret aquesta malèfica llibertat; que, veyent com la oposició s'oposava a tot, l'hagi suprimida d'ofici enviant sos quefes a Atenes a reflexionar; que conexent de sobres als cretenses, els hagi privat d'empleus... D'axò se'n dirà *centralisació* a Occident a la seva llengua rica en cufemismes se'n dirà un'altra cosa més falaguera. La intenció será bona ¡oh A. S., no'n dubtem! Però de bones intencions el camí del infern n'està empedrat.

Com la guerra d'Extrem Orient. Tothom l'ha empresa per humanitat: Russia per evitar que treguin a sos fills de Siberia: el Japó per impedir que'ls cloguin dintre son territori. Interinament la metralla y les bombes fan de les seves y ajudan a resoldre'l problema de la sobrepoblació. A Niu, Tcheou, tants... a Ona-Jan-Gou, tants... a Port-Arthur, tants... a Liao-Yang, tants... Cada batalla costa la vida a dos ò tres mil homes per banda y encara no hem comensat! Finida la campanya sumarà un bonich total que's deurà desfalcar dels que demanan feyna a cada país. Però aquest diable de russos son més nombrosos que conills! ¿Ahont se ficaràn després? Si's quedan a Siberia, constituhiràn una amenassa perpètua a les conquestes d'en Kuroki y l'Oyama. ¡Y trèurels es tan difícil! Lo més probable es que's tingan de dexar estar després de picalshi'ls dits. Però ¿de axò no n'hi hà prou! ¡Oh, nó! Tenint sempre accessible la frontera xina ¿quína'n será que no tornin un día ò altre? ¿Els ha desvesat de mirar a Constantinopla'l Tractat de Berlin?

Y si no's poden exterminar ¿podrían al menys aturarse? Un petit conveni enganyador — y'l Japó es mestre en aquesta materia—que dongués a Russia alguna cosa — no gayre més — per poguer dir: «¡També hi tinch part!» Axò fora la gran pensada. Y de fet per no haverla pogut realisar ha vingut la guerra. Ni un ni altre adversari poden aniquilarse. Axò es sabut per abdues parts. ¿Perque no avenirse, donchs? Russia es la més assiàtica de les nacions europees y'ls Urals no existexen més que de nom per ella. El Japó es el poble més europeu d'entre'ls assiàtichs y'l mar que'l separa de Xina es més un camí qu'una valla. Les demés nacions assistexen a un drama ahont probablement may seràn cridades a representar, al menys un paper de primer ordre. Llurs satisfaccions han d'esser més d'amor propi que d'altra cosa. En cambi, Russia y'l Japó son propietaris permanents y vigilants de tots els dominis fronterissos al cor del Celest Imperi. No té aquest més recurs que viure de la divisió de sos hereus, esperant l'hora del enterro.

W. Coroleu.

CONVERSA BILINGÜE

— Bastantes que hay de lenguas; para ir bien no habría de haber más que una porque así nos entenderíamos todos. —

Axís me defensava un bon senyor el qu'ell y la familia parlessin sempre en castellà, per casa, ab tot y esser ben catalans, com ja's pot veure per la mostra. Y encara, haguessin sentit l'accent!

Jo vaig respondre que ja m'hi conformaría ab que tothom parlés una sola llengua, mentres fos la catalana. Però la filla d'aquell senyor me va refutar victo-

riosament: — ¡Ay! ¿qué quiere usted que le diga? yo encuentro que es una lengua muy ordinaria. —

Vaig restar atuhit bona estona. Després revenintme un xich vaig insinuar temerosament que les llengues eran altes ò baxes, pobres ò riques, fines ò groxudes, segons qui les parlava: qu'una llengua no era cosa que tingués sustancia ò calitat per sí, sinó qu'era un modo de expressarse tal ò qual gent, y que no era la llengua la que feya la gent, sinó la gent la que feya la llengua.

— Vostè ab aquesta boqueta tant bonica, ab aquesta veueta tan musical — afegía jo sentintme de mica en mica més animat y galantejador — ab aquest esperit tant refinat, parli la llengua que parli, sempre la que sía, parlada per vostè, resultarà la més bella de totes. Donchs, ja veu que de vostè y de tantes — no diré com vostè, però que procuran assemblarshi — depen en molt que la llengua catalana arribi a esser la més fina del món. Y si vostès son catalanes com no poden negarho, fins parlant en castellà, ¿quina missió més bonica pera vostès que la d'ennoblir ab la seva natural distinció y la seva cultura la llengua propia, la que'ls corre ab la sanch per les venes, en contes de fer malbé tanta gracia y esquisitat en un esfors d'imitació casi sempre desgraciat y estèril? La llengua imitada, crèguinme, no hi guanya rès; vostès hi perden aquella santa espontaneitat qu'es la flor de totes les accions humanes, y la pobre llengua catalana'n resta, ja ho veu... tan ordinaria. Be hi fem lo qu'hi podem tants que som que li portem el natural amor de fills, aumentat per rescabalarla del d'aquells que la renegan; be la conreuem lo millor que sabem parlantla y escrivintla; be'ns delitem reconexent la seva bellesa y la seva riquesa en boca del poble, que sota una grolleria merament superficial la serva ab una vivacitat qu'es la gran promesa del avenir; be la sentim també delitosa en la música de les cansons que cantan les noyes de montanya, y en el mitx cant ab que la parlan les noyes de la marina, hereves de les gracies gregues; be'ns alegrem de trobarla, al cap de quatrecents anys de literariament arreconada, no sols en ús ben viu de parla en tots els estaments, lo qu'assenyala la forsa de ses arrels, sinó ab una rebrotada literaria qu'enamora y pot fer enveja a molts altres pobles... però, tant se val, encara'ns hi mancan vostès a la moderna apoteòsis catalana, vostès, les senyoretes del Sagrat Cor de Sarrià...

Ja sé qu'hi hà gent esquerpa que diuen que nó, que vostès no hi fan cap falta en el nostre renaxement, perque la mena de finura que pugan portarhi es tant superficial com la grollería del baix poble y més perillosa per lo convencional y malaltissa; mes jo no ho crech axò: jo tinch fè en que la nostra llengua serva tal virtut, qu'axís com brolla pura de la crosta grollera del baix parlar, al que vens y fa caure mort a sos peus ab el sol impuls de la seva vida ascendent, axís també podrà resistir impunement la mena de finura que vostès poden portarli, y l'assimilarà tornantla veritable noblesa...

Però tampoch voldría convèncerla ara a vostè ab aquests enrahonaments de modo que, com aquell que diu per forsa d'enteniment, vostè's posés a parlar català tot desseguida: ja veig que fa que nó ab el cap, y me'n alegro; perque, per molt afalagador que pera mi personalment resultés semblant triomf, jo sé que la conversió no sería de bona mena; jo sé qu'aquestes coses tan íntimes, pera traure tot el seu natural fruyt, sols poden esser obra de la gracia; y que la gracia obra en cadascú segons son estat y naturalesa. Sant Pau, qu'era un home d'acció, va esser convertit per un llamp; Sant Agustí, qu'era un sabi, per un llibre; donchs vostè, joveneta, espiritual, d'un cor que...

— ¿Per quí? — saltà ella vivament.

— ¿Què vol que li diga?... ¿què sé jo? — respongui un bon xich embarassat.

— ¿Per quí? ¿per quí? — tornava ella imperiosa, casi amenassadora.

Y un'altra joveneta que tenía al costat, encara més joveneta, quasi una nena, y tan axerida, y també del Sagrat Cor, comensà a riure, y a riure, y a riure ab gran passió que s'encomanà a tot el rotllo; y adeu, conversa.

JOAN MARAGALL.

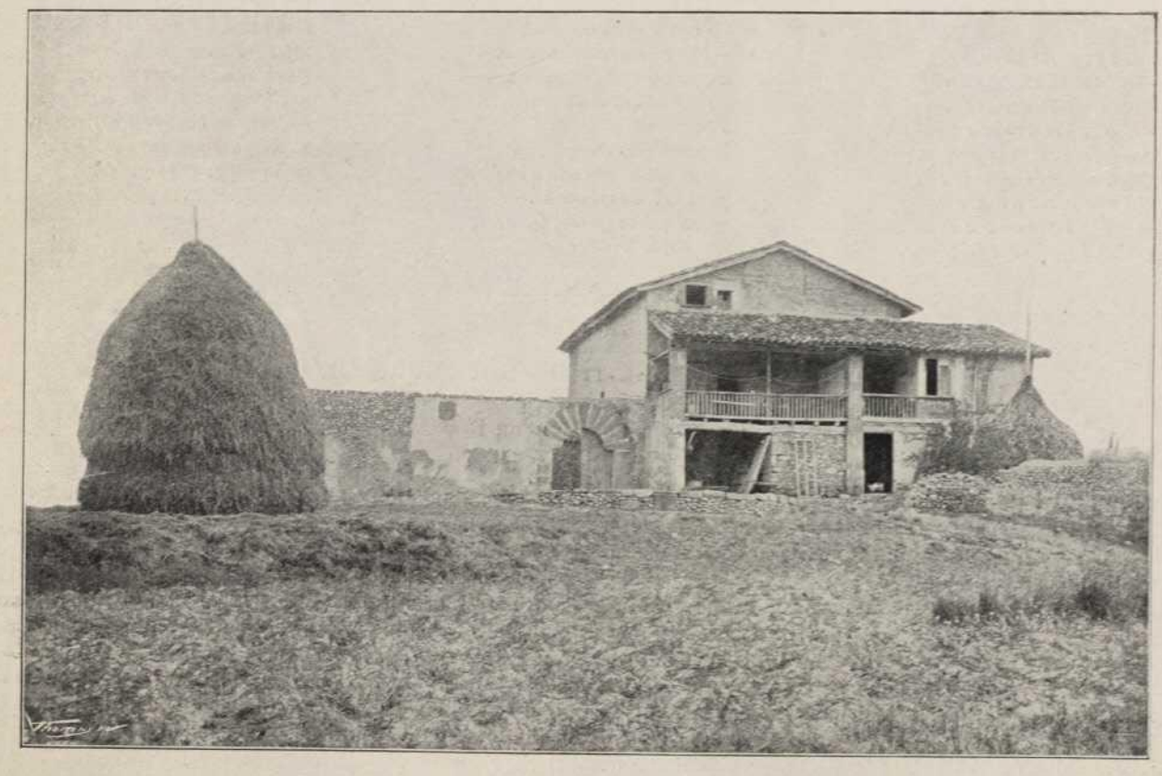

LO MAS BACH, DE RODA

(Fotografía de Ramon Canal de Vich.)